

IN MEMORIAM PIETER DEDDENS¹⁾

Wij zijn vanavond bijeengekomen om te gedenken. En wel om te gedenken onze heengegane medebroeder en medestrijder Pieter Deddens, die God op zeven en zestigjarige leeftijd uit de kring van zijn gezin en familie en uit zijn ambt en werk in kerk en School wegreep naar het eeuwig Vaderhuis.

Wanneer wij ons tot dat gedenken zetten, dan vermenigvuldigen zich de gedachten van onze harten. Er is in dit sterven van deze broeder zoveel, dat ons beroert, bestormt, verwart.

Wij beseffen er iets van wat dit heengaan betekent voor de familie: voor Mevrouw Deddens en haar kinderen. Wij weten hoe innig de band was, die hen met de heengegane verbond. Dit sterven kwam zo verbijsterend onverwacht. Er waren nog zoveel verwachtingen en idealen. En telkens weer denken we aan Ineke in Brazilië, op wie deze slag misschien wel het hardst is neergekomen.

Het begint zich voorts allengs ook aan ons op te dringen, dat we voortaan in het kerkelijk leven de stem van Deddens niet meer zullen horen noch ook zijn bekende initialen in de krant zullen zien. Dat zal vreemd zijn. Want Deddens stond sinds de Vrijmaking vóóraan in het kerkelijk leven. Zijn dienst werd vele malen gevraagd. En sprak hij niet menigmaal een woord, dat aller aandacht spande?

Maar wat ons speciaal grijpt en ontroert is dat Professor Deddens uit het lichaam, het leven, de arbeid van onze School is weggerukt. Het sterven is veel meer dan dit, dat in een mens zich het ondoorgroendelijke voltrekt, dat de Schrift aanduidt als ze er van spreekt, dat de mens de geest geeft, tot stof weerkeert en begraven wordt, maar tegelijk en bovenal heengaat naar zijn eeuwig huis, ja, als hij geloofde in Jezus Christus, naar het eeuwig Vaderhuis.

Ja, inderdaad, het sterven van een mens is veel méér dan dat. Het is ook een losgescheurd worden uit alle verbanden en relaties, uit iedere levenskring, waarin God hem hier doet leven en werken. Het is een weggerukt worden, radicaal en voorgoed, van elke plaats, die hij in deze wereld innam.

En zo betekent het heengaan van Professor Deddens ook en vooral, dat hij als levend, werkend mens uit de gemeenschap, welke ook onze School naar haar aard vormt, ik mag wel zeggen: werd **weggereten** en zo daaruit voorgoed is heengegaan.

En nu zijn wij samengekomen om te gedenken. Dat wil zeggen: wij willen ons realiseren — en dat voor het aangezicht des HEREN — wat onze School in Prof. Deddens bezat en voor enkele dagen in hem verloor.

Gij weet het: dat is moeilijk. Ten aanzien van onze kennis omtrent onze medemensen is er een grens, welke de Schrift aanduidt met de woorden: Wie toch onder de mensen weet, wat in de mens is, dan des mensen eigen geest, die in hem is? (I Kor. 2: 11). Ieder mens is een geheim en heeft zijn geheim, dat uiteindelijk ook voor de aller-naaste verborgen blijft. Ja, het is zelfs zo, dat niemand zichzelf volkomen kent. Wie zou durven zeggen, dat hij de diepten van het eigen hart heeft doorzien? De wirwar van zonden en ongerechtigheden, die daarin rusteloos gisten en woelen en een ononderbroken en diepe invloed uitoefenen op ons denken, willen, handelen? Welke mens kent alle motieven, die het eigen leven, de levensgang, het beslissen in de velerlei levenssituaties, beheersen? Getuigt de Schrift er niet van, dat er zelfs veel mensen zijn, die zichzelf nooit hebben gekend, die zichzelf altijd anders hebben gezien, dan ze in feite waren?

Ja, uiteindelijk is ieder mens een geheimenis, door medemens noch door zichzelf ooit volledig gekend en doorzien. De enige, die de mens, ieder mens, kent, dat is de levende God. Die hen straks op de jongste dag, ook oordelen zal.

Als we nu vanavond gedenken willen, zullen we dat voor ogen moeten houden. Dat wil zeggen: we zullen bescheiden moeten zijn. We zullen moeten vasthouden, dat ook

onze broeder Deddens zijn geheim had en een geheim was, dat God alleen kent.

Ja, we zullen bij ons gedenken bescheiden moeten zijn. Ook nog om andere redenen. Want wie is de mens, wie zijn wij voor Gods aangezicht? Wat we zelf zijn en zelf doen — hoewel naar zijn oorsprong, als schepsel Gods, wonderlijk goed en schoon — dat is in de concreetheid van dit ons bestaan onder deze zon, één en al ongerechtigheid en verwerpelijk voor God. En wat in ons leven van waarde was en waarde houdt, zelfs tot in eeuwigheid, dat is uitsluitend alleen de genáde, die God ons schonk, het werk, dat de Heilige Geest in ons en door ons deed. Van werkelijke en blijvende waarde zijn alleen de vruchten, die de Heilige Geest, geheel en alleen aan onze levensboom groeien doet. Paulus noemt zich de geringste der apostelen (I Kor. 15: 9), verreweg de geringste onder alle heiligen (Ef. 3: 8) en de eerste onder de zondaren (I Tim. 1: 15). En de man, die misschien wel de trouwste en nederigste navolger van de grote heidenapostel geweest is, ik bedoel Calvin, sprak op zijn sterfbed deze, de balans van heel zijn veelomvattend werkleven vertolkende woorden: „U hebt veel gebreken van mij moeten verdragen. Zelfs is alles wat ik gedaan heb, niets waard geweest. De bozen zullen zich wel van dit woord meester maken. Maar ik zeg nog eens, dat alles wat ik gedaan heb, niets waard was en dat ik een ellendig schepsel was”.

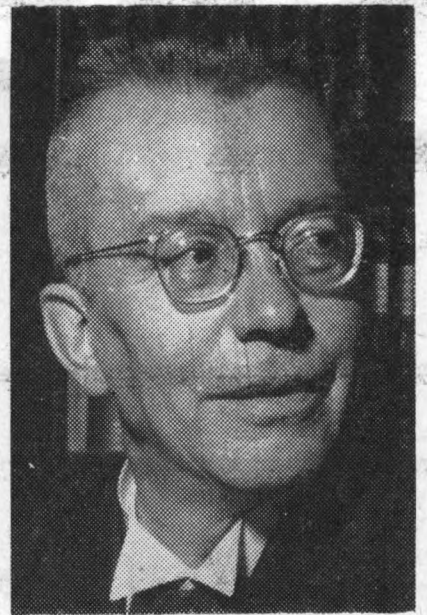
Dit alles voor onze geloofsaandacht houdende, willen we gedenken wat God ons in onze broeder Deddens als hoogleraar aan deze School heeft geschonken.

We weten het: Prof. Deddens is in het leven der kerk bijna eensklaps naar voren gekomen in de dagen der Vrijmaking. En toen ook in snelle vaart. We hebben er allen van gehoord, hoe hij in die dagen heeft gewerkt, gezwoegd, gestreden. In de donkere winter van 1944-45 ging hij fietsend het noorden van het land door om de gemeenten voor te lichten en te bemoedigen in de strijd om de vrijmaking van de kerk. Niets was hem te zwaar of te veel. En daarbij werd hij, dank zij een sinds de studententijd nooit onderbroken studie van de geschiedenis en het recht der kerk, de man die in de worsteling om het behoud van de gereformeerde kerk-regering en bij de hernieuwing van het kerkelijke leven in de noordelijke provincies vóór allen leiding gaf. Zonder het te willen of te vermoeden werd in die tijd en op die wijze de grondslag gelegd, zowel voor de benoeming van Deddens als hoogleraar als voor zijn arbeid als zodanig.

Die benoeming werd een feit op de synode van Enschede in 1945. Met schroom, ja, maar toch ook met blijdschap aanvaardde Deddens zijn nieuwe functie. Het verblijf op de studeerkamer was voor hem een genot. Dat was voor hem het leven! De ascese, welke van ieder, die zich aan de wetenschap wijdt wordt geëist, was hem eer een lust dan een last. Met bewonderenswaardige energie toog Deddens aan het werk. Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat ploeterde hij. Dag in, dag uit. Vacaties betekenden voor hem alleen een tijdelijke verandering van studieplaats. De taak, welke hem op zijn leeftijd werd toevertrouwd, was enorm. Om Prof. Schilders arbeid te verlichten nam hij ook het onderwijs in de symboliek op zich. En later werd hem bovendien nog de zorg voor de bibliotheek toevertrouwd. Met welk een grote liefde heeft hij zich speciaal aan de opbouw daarvan gegeven. Zijn grote kennis van de theologische literatuur, speciaal van de oudere, kwam toen ten volle aan het licht en wierp kostelijke vrucht af. Onlosmakelijk is de naam van Deddens verbonden aan onze voortreffelijke bibliotheek.

Ja, met vreugde en volle toewijding begon Deddens zijn arbeid aan de Theologische Hogeschool.

En welk een schone tijd brak er toen óók voor hem aan. Inderdaad, de taak, die hem, evenals de andere nieuwelingen, werd opgelegd, was ontzaglijk zwaar. Bovendien woedde de kerkelijke strijd in die dagen nog met onverminderde felheid voort. Maar een

wonderlijke, schone harmonie bond alle hoogleraren samen. Verschil in aanpak, inzicht, opvatting, karakter, ambities, geestestructuur was er genoeg, ja zelfs bijzonder veel. Niet één van de vijf leek ook maar iets op de ander. Maar de gemeenschap, de eendracht werd daardoor niet alleen niet geschaad, integendeel, ze werd juist daardoor steeds inniger en krachtiger. Wij vormden een gemeenschap, waarin ieder niet ondanks, neen, juist vanwege de eigen aard, kijk, instelling gewaardeerd, en als gelijkwaardige medebroeder en medearbeider erkend en aanvaard werd. De vergaderingen der hoogleraren waren een feest. Tot diep in de nacht werden de vragen van kerk en wetenschap — en nog veel meer — besproken. Als we een poosje niet bij elkaar waren geweest, klampte Prof. Schilder ons graag aan en zei op een manier als waarop hij alleen dat kon doen: Jongens, we moeten nodig weer eens een vergadering hebben. Wat heeft ook Deddens van dat alles genoten. En wat werd zijn arbeidsenergie in dat klimaat gestimuleerd.

In die dagen hebben we heel vaak gedacht en ook meermalen gezegd: Wat is dat heerlijk! Wat is dat een genade van God!

En toen kwam dat ontzettende jaar 1952. Eerst werd Schilder neergeslagen. En voor de verbijstering, welke ons toen beving, voorbij was, nam God Holwerda weg. Niemand zal ooit kunnen beseffen, wat dat voor de overgeblevenen betekende. Het was een huiveringwekkend ding naar de Senaatskamer te moeten gaan en daar met z'n drieën te moeten zitten. We waren er allen diep van overtuigd, dat de besten waren heengegaan. En meermalen hebben we gezucht: O, God, waarom, waarom dit? En waarom juist zij?

Maar het werk van de School moest doorgaan. God riep. De kerk riep. Wat zijn toen zware tijden gevolgd. De volle last van de arbeid der School kwam op de drie overgeblevenen neer. Deddens droeg die ten volle mee. Maar wie kon Schilder of Holwerda vervangen? En daarbij kwam de arbeid voor 'De Reformatie'. Aan de ondankbare taak het journalistieke werk van de onvervangbare voort te zetten, gaf Deddens zich met alle kracht. Het rijke van die tijd was evenwel weer, dat ook al deze moeilijke tijden in ongestoorde harmonie en eendrachtige samenwerking werden doorleefd — en doorleden. In de vele en velerlei en soms zeer grote moeilijkheden, stonden we steeds schouder aan schouder.

Ik memoreer deze dingen, omdat men ze moet kennen om Deddens' arbeid juist te kunnen waarderen. Want alleen als men dat alles weet, kan men enigszins beseffen hoe hard hij heeft gewerkt. En tegelijk ook hoeveel hij op eigen speciaal studieterrain zou hebben kunnen presteren als hij zich ongestoord aan zijn eerste, zijn eigenlijke primaire taak had kunnen wijden. Maar wie zal zeggen hoeveel tijd hem deze bijzondere arbeid heeft gekost? En dan spreek ik maar niet eens over de vele adviezen, welke de kerken van hem vroegen, en de uren en uren van napluzen en nadenken vorderende nota's en memoires, welke Prof. Deddens ten behoeve van procederende kerken en pleitende advocaten opstelde.

Wie dat alles overweegt, kan alleen maar bewondering hebben voor het zeer vele werk,

¹⁾ Toespraak gehouden op de avond waarin het overlijden van Prof. Deddens in de kring van de Theologische Hogeschool werd herdacht.

dat onze heengegane broeder tijdens zijn twaalfjarig professoraat heeft verricht.

Het spreekt vanzelf, dat wij in een uur als dit, ons vóór alles afvragen: Wát heeft Prof. Deddens als hoogleraar gedaan? En dan speciaal: wat heeft hij in het kader van zijn leeropdracht verricht? Welke tastbare en blijvende vruchten heeft zijn studie op de hem toevertrouwde terreinen van wetenschap afgeworpen?

Ik zeg dit expres zó. Ook de arbeid van een hoogleraar brengt velerlei vruchten voort, welke ménsen nooit zullen kunnen ontdekken en taxeren. Vruchten, welke God alleen kent. Maar daarnaast is er ook dat andere resultaat van leven en werken, dat wél gekend en bewaard kan worden, omdat het schriftelijk werd gefixeerd. Over wat onze heengegane broeder in dat opzicht naliet, willen we thans iets zeggen.

Het is voor ieder, die Prof. Deddens enigszins kent, onmiddellijk duidelijk, dat hij zich vooral heeft bezig gehouden met de bestudering van het kerkrecht. De gang van zijn leven in verband met de contemporaine kerkgeschiedenis, drong hem er als vanzelf toe, zich speciaal daaraan te wijden. En zo kwam de studie van het kerkrecht vooraan op zijn werkprogramma te staan. Alle vier oraties, welke door de overledene werden gehouden, waren resultaten daarvan. En niet minder zijn rede over de positie van de diakenen ten aanzien van de kerkeraad.

Natuurlijk, als er van voorkeur voor het kerkrecht boven de kerkgeschiedenis sprake is, mag men niet vergeten, dat de wetenschappen welke zich met deze aspecten van het leven der kerk bezig houden, zeer nauw aan elkaar verwant en met elkaar vervlochten zijn. Men kan zelfs de ene niet beoefenen zonder zich ook met de andere bezig te houden. Ze zijn allerminst door een waterdicht schot van elkaar gescheiden. De redevoeringen, welke Prof. Deddens hield over kerkrechtelijke themata, vertonen dan ook een sterk historische inslag. Men zou zelfs de vraag kunnen stellen of ze fragmenten uit de historie van de kerk naar haar juridisch aspect, dan wel kerkrechtelijke themata onder historische belichting behandelen.

Deddens aanvaardde zijn ambt met een rede over de ratificering der besluiten van meerdere vergaderingen. Ik ben er van overtuigd, dat deze rede veel te weinig de aandacht heeft getrokken en gehouden. Niet alleen is ze het resultaat van een kundige verwerking van een zeer omvangrijke literatuur, maar ze is ook een bondige en puntige weergave van wat de spreker bedoelde te zeggen. En wat van nog meer belang is: ze formuleert duidelijk en scherp een van de grondgedachten van het gereformeerde kerkrecht.

Prof. Deddens begon zijn rede met een in een paar zinnen gegeven tekening van de regering der nieuw-testamentische kerk. „Onder de vigueur van Christus' koninkrijk regiment in zijn Woord, zo sprak hij, zien de Nieuw-testamentische Kerken haar positie en roeping duidelijk afgegrensd: elk harer is een lichaam van Christus, een compleet geheel, en al mogen ze tegenover elkaar geen ogenblik de geestelijke eenheid verloochenen, van een institutaire eenheid is geen sprake: elke Kerk is vrij en zelfstandig tegenover de zusterkerken. In de Kerken geen heer of heren, dan de Enige Heer, wiens eigendom ze zijn: alle despotisme, ook die van vele Kerken over één Kerk, is aanranding van het gezag van de enige Despoot, Jezus Christus, en een aanslag op de door Hem verworven en verleende vrijheid der Kerk”.

Na zo de bijbelse leer omtrent de regering der kerk te hebben geformuleerd, schetste Deddens met scherpe lijnen de doorbraak van de hiërarchie in de kerk. De hiërarchie, die onsterfelijke oerzonde in Christus' kerk. Daarna liet hij zien hoe God in de grote reformatie ook de verlossing van deze zonde en ellende schonk. Natuurlijk wees hij daarbij in het bijzonder op het werk van Calvijn. Het laatste boek van de Institutie is immers „één scherpe Schriftuurlijke bestrijding van de hiërarchie in Christus' kerk”. Maar, terwijl Calvijn tegenover iedere hiërarchie de gedachte van de presbyteriale kerkrichting praktisch ingevoerd en doorgevoerd heeft, en ze uit de

sfeer van ideeën, ontwerpen en pogingen overbracht naar het terrein van feiten, werkelijkheden en effectuering, heeft hij zich met de instelling en inrichting der synoden slechts zijdelings bezig gehouden. De éérste synoden der ge-re-formeerde kerken ontstonden in Frankrijk en deden daarna via de Zuidelijke Nederlanden ook in deze landen haar intree.

Volle aandacht wijdt Deddens dan aan de beginselen waarvan de nederlands-gereformeerde kerken bij de formatie van haar synoden uitgingen. Geen enkele kerk werd verplicht de synode bij te wonen. Het „begin-sel der vrijwilligheid werd zo sterk mogelijk geaccentueerd. Naast die vrijwilligheid in het aangaan van het confoederatief verband wordt, tegenover alle hiërarchie, voor de vrijheid der plaatselijke Kerken ten scherpste gewaakt”. Het formele principe van de gereformeerde kerkrichting is: de volstrekte gebondenheid aan de Schrift. Het materiële, positief: de alleenheerschappij van Christus in zijn kerk en, negatief: de uitsluiting van alle menselijke heerschappij in die kerk. De kerken streven naar eendrachtigheid, samenbinding op grond van de enigheid des waren geloofs, ja, maar de rechten der plaatselijke kerken blijven ongerept, als zelfstandigheden komen ze tesamen. Het principe, dat geen kerk over een andere kerk, geen dienaar des Woords, ouderling of diaken over hun mede-amtsdragers heerschappij zullen voeren, maar veeleer zich voor „alle suspiciën” ende aenlockingen om te heerschappen” zal wachten, is een fundamenteel beginsel van de gereformeerde kerkregering. Daarmee staat of valt zelfs de gehele Reformatie.

Dat grondbeginsel van de gereformeerde kerkrichting vindt nu zijn concrete belichaming in het bekende één en dertigste artikel der Kerkorde. En dan speciaal in het daarin gecodificeerde recht der kerken, der gelovigen, om de besluiten der meerdere vergaderingen te **ratificeren**, dat is, te bekrachtigen, te approberen, goed te keuren.

Breedvoerig analyseert Deddens dit fundamentele kerkorde-artikel. Speciaal accentueert hij, dat dit artikel in het eerste lid niet maar spreekt over besluiten door meerdere vergaderingen, welke in verband met appèlzaken worden genomen. Neen, dat artikel heeft het oog op alle soort besluiten van meerdere vergaderingen.

Wat het tweede deel van dat artikel betreft, vooreerst wordt daarin gesproken over **besluiten** van de meerdere vergaderingen. Zo'n vergadering geeft maar niet, zoals de independenten beweren, **adviezen**. Neen, ze nemen besluiten. Maar deze besluiten — en dat is de kern van de zaak — behoeven om rechtskrachtig te zijn, de goedkeuring, de approbatie, de bekrachtiging van de kerken.

In artikel 31 gaat het namelijk over twee instanties. Vooreerst over de kerkelijke meerdere vergaderingen, die na gehouden stemming, een besluit nemen. En daarnaast over de kerken, die de besluiten, na deze onderzocht te hebben, ratificeren, dat is rechtskrachtig maken.

Als een meerdere vergadering een besluit heeft genomen, is dus omtrent de zaak, waarover het daarbij ging, nog niet het laatste, niet het beslissende woord gesproken. Zo'n besluit bindt allen, wie dat aangaat, niet eo ipso, als vanzelf en zonder meer. Het is beslist niet zo, dat de belanghebbenden, behoudens het recht op appèl, zich nu eenvoudig aan zo'n besluit moeten onderwerpen. Neen, nadat zo'n besluit is genomen, moeten de kerken wat doen. Ze moeten ze, dat is de regel, voor vast en bondig houden. Dat hebben ze elkaar onder aanroeping van Gods Naam beloofd. Maar dat voor vast en bondig houden mógen en kunnen ze alleen doen, nadat ze de besluiten aan Schrift en Kerkorde hebben getoetst. Die toetsing is der kerken táák en ópdracht. Is het resultaat van deze toetsing, dat de kerken bevinden, dat de genomen besluiten in harmonie zijn met de Schrift en de Kerkorde, dan keuren zij ze goed, dan approberen en bekrachtigen zij die. Dan erkennen zij die als ook voor háár rechtskrachtig. Dat wil zeggen: zij ratificeren ze. En dan moeten zij die besluiten uitvoeren. Dat hebben ze aan elkaar beloofd.

Maar als daarentegen de kerken tot de overtuiging komen, dat de genomen beslissingen niet overeenkomstig Schrift of Kerkorde zijn, dan mógen zij ze niet ratificeren. Dan moeten ze, om met Voetius te spreken, die

UIT DE INHOUD:

<i>Van leven en sterven</i>	H. J. J.
<i>In memoriam Pieter Deddens</i>	C. V.
<i>Professor P. Deddens</i>	D. v. D.
<i>Professor P. Deddens †</i>	P. K. K.
<i>Piet Deddens in het concentratiekamp te Amersfoort - Zomer 1942</i>	J. de W.
<i>De begrafenis van Prof. P. Deddens</i>	
<i>Van hier en ginds</i>	
<i>Kerknieuws</i>	

besluiten niet aannemen, niet ter uitvoering opleggen, maar ze naast zich neer leggen of verscheuren.

De kerken hebben hier dus een **recht** en een **plicht**. Een recht om in bepaalde gevallen naar artikel 31 der Kerkorde synodale beslissingen niet voor vast en bondig te houden. Een plicht om de grenswacht te betrekken tegen iedere afwijking van Gods Woord en de overeengekomen orde. Verzaking van deze plicht — de historie bewijst het slag op slag — leidt vroeg of laat tot de noodlottigste gevolgen.

Deddens vat zijn beschouwing aldus samen: „Ratificering is een integrerend deel van de rechtsvorm inzake de geldigheid van besluiten ener meerdere vergadering. Niemand kan zeggen: de Classis of Synode heeft een besluit genomen, en nu is dat besluit bindend, nu zijn alle Kerken verplicht tot onderwerping, nu moeten ze alle dat besluit nakomen. Er is eerst een tweede daad nodig, nu van de zijde der Kerken, namelijk de ratificering, en dat is geen sine cure, geen bewilliging pro forma, maar een daad, waaraan voorafgegaan is getrouwe, gehoorzame oefening der grensbewaking. Zonder ratificering van de zijde der Kerk, heeft het besluit ener meerdere vergadering geen rechtsgeldigheid voor die Kerk, geen rechtskracht, wjl de rechtstitel ontbreekt”.

Zo was de leer van Calvijn. Want met nadruk betoogde deze in zijn Institutie, dat een besluit van een synode niet meer is dan een **praejudicium**, een voorlopig oordeel. Het volgend oordeel, het eindoordeel, het definitieve oordeel daarentegen staat voor rekening van hen, wie deze besluiten aangaan.

En precies zo was de opvatting van de gereformeerde kerken uit de tijd van de grote reformatie.

Nu voert men tegen dit grondbeginsel van de gereformeerde kerkregering dikwijls aan wat in artikel 36 van de Kerkorde wordt omschreven. Daarin is immers sprake van een autoritas, een „zeggen”, dat de synode heeft over een classis, en een classis over een kerkeraad. Maar Deddens toont in een glashelder betoog aan, dat met dat zeggen niets anders wordt bedoeld dan de bevoegdheid tot het doen van een uitspraak, het nemen van een besluit. Dat artikel wil niets anders zeggen dan dat dezelfde bevoegdheid om besluiten te nemen, als een synode heeft ten aanzien van een classis, een classis bezit ten opzichte van de kerkeraden. Besluiten, wel te verstaan, welke steeds ratificatie vereisen om een definitief oordeel te kunnen worden.

Met scherpe blik heeft Deddens doorzien, dat in deze ratificatie van de besluiten der meerdere vergaderingen door de kerken, als in een knooppunt alle lijnen van de gereformeerde opvatting omtrent de bevoegdheid der meerdere vergaderingen samenkomen. Dit ratificatie-recht is het fundamentele recht der kerken ten aanzien van wat de meerdere vergaderingen doen. Speciaal dáárin komt tot uitdrukking dat de kerken — en dat wil in concreto zeggen: de kerkeraden — de **regeringen**, de **lastgevers**, de **delegerenden** zijn. De meerdere vergaderingen daarentegen zijn de vergaderingen van **gezanten**, **lasthebbers**, **gedelegeerden**. Gezanten mogen evenwel nooit meer doen, dan dat, wat hun door hun regeringen is opgedragen. Wat vergaderingen van gezanten vaststellen, behoeft om rechtskrachtig te zijn, de uiteindelijke goedkeuring van haar regeringen. En de kerken geven aan deze gezanten de opdracht mee: „Gij moogt in onze naam en met onze last besluiten nemen! Maar denkt er aan, overschrijdt de

grenzen niet. Doet ge dat toch, dan accepteren we het door u beslotene niet".

De in zijn betoog volledig gefundeerde slotsom, waartoe Prof. Deddens kwam, is deze: „Neem uit artikel 31 het ratificeringsrecht weg, en met de vrijheid der Kerken is de vrijheid van geweten aan banden gelegd; één van de beide hoofdpeilers, waarop het kerkelijk recht in de praktijk steunde, is weggeslagen, de Kerkenordering is prijsgegeven, het fundament der Reformatie is ontworpen".

Op deze even grondige als duidelijke wijze heeft Prof. Deddens dat kernstuk van de leer omtrent de regering der kerk in het volle licht gezet. Ik ken geen geschrift waarin dat zo solied, zo stevig historisch gefundeerd geschiedt. Zijn inaugurele is een krachtig handhaven van een grondbeginsel van de gereformeerde kerkregering, bovendien — en speciaal dát willen we niet vergeten —: de beste verdediging van het kerkrechtelijk aspect der Vrijmaking.

* * *

Reeds in hetzelfde jaar waarin hij als hoogleraar optrad, werd Prof. Deddens tot rector van de School aangewezen, en moest hij zijn eerste rectorale oratie houden.

Gelijk ge weet had deze tot thema: „Van Dordt naar Westminster. Beantwoording van de vraag, of het beroep op de Westminster Assembly inzake de bevoegdheid der meerdere vergaderingen gewettigd is".

Op het eerste horen mist een rede over een onderwerp als dit alle actualiteit. Maar dat is slechts schijn.

Wat toch was het geval? De principiële en katastrofale afbuiging van de gereformeerde kerkregering, welke in de twintiger jaren in de gereformeerde kerken plaatsvond, werd door Prof. H. H. Kuyper onder andere ook verdedigd met een beroep op de bekende Westminster synode, welke in het midden der zeventiende eeuw in Londen werd gehouden. In de voor hen, die de dertiger en veertiger jaren beleefden, zo bekende stijl, zong Prof. Kuyper uitbundig de lof van deze kerkvergadering, ook wat betreft haar kerkrechtelijke beslissingen. „Na de Synode van Dordt — zo schreef hij — is de Westminster Synode wel de beroemdste, die in onze Gereformeerde Kerken is gehouden". „Klaarder en vollediger dan het in de Belijdenis der Westminster Synode geschiedt, kan de bevoegdheid en macht der Synoden niet omschreven worden". „Wanneer men weet, dat deze Westminster Confessie nog altoos de belijdenis is van de Presbyteriaanse Kerk in Engeland, van de Schotse Kerk en van de Presbyteriaanse Kerken in Noord-Amerika en elders, dan valt het hoog gezag dezer Confessie niet te ontkennen, en kan men zich van het beroep op deze Confessie niet afmaken met te zeggen, dat deze Synode hiërarchisch gezind was, zoals Prof. Greijdanus doet".

Prof. Deddens stelde nu een onderzoek in naar de gegrondheid van deze beweringen van Prof. Kuyper en het resultaat van deze arbeid vatte hij samen in zijn eerste rectorale oratie.

In compacte vorm wordt daarin uit de bronnen een duidelijk beeld gegeven van wat deze Westminster Synode was en deed. Bij de lezing ervan krijgt men een diep respect voor de vele, en aan ons, Nederlanders, dikwijls geheel onbekende, litteratuur, welke Prof. Deddens speciaal voor deze rede heeft moeten doorworstelen. Maar het resultaat van de daaraan bestede arbeid, was ten volle die inspanning waard! Het bleek namelijk, dat de Westminster Synode in feite in het geheel niet een uit, door de kerken gekozen en gemandateerde, afgevaardigden gevormde synode was, maar niets anders, niets meer dan een adviserende staatscommissie! Zoiets als Koning Willem I in 1815 creëerde.

Deddens toont voorts aan, dat de engelse presbyterianen oorspronkelijk alle nadruk legden op de vrijheid en zelfstandigheid der plaatselijke kerken. Zij handhaafden onder andere ook met kracht het recht van ratificatie. Maar in de tijd van de Westminster synode komt daarin verandering. De presbyterianen komen onder de invloed der Schotten. Dezen hebben weinig besef voor het typische openbaringskarakter van de Heilige Schrift. Hun kerk is voor hun besef gelijk aan de oud-testamentische volkskerk. En zoals de synagogen stonden onder het Sanhedrin, staan alle kerken onder de synode.

Mee tengevolge van deze schotse invloed wordt het kernpunt van het kerkelijk bestuur der presbytery, oftewel de classis. Deze staat volstrekt bóven de kerkeraden. Maar de provinciale synode regeert op haar beurt weer over de classis. En de generale synode heeft oppermacht over allen en alles. Allen, die onder de generale synode staan, dat wil zeggen, heel het kerkvolk moeten — zo vernemen we — eerbiedig haar macht eren, en plichtmatig zich onder haar buigen.

Bovendien liet Prof. Deddens zien, hoe de presbyteriaanse kerken in Schotland en Noord-Amerika later, althans ten dele, zijn teruggekeerd van het kerkelijk absolutisme, dat door de Westminster Confessie werd voorgeschreven en in praktijk gebracht.

Het spreekt uiteraard vanzelf, dat Deddens daarom het beroep van Prof. H. H. Kuyper in ieder opzicht en met alle klem vraakt. Kuyper beriep zich ter verdediging van het, vooral door zijn gezag in zwang gekomen, nieuwe kerkrecht, wel op een zeer slechte getuige! Of liever: het ten tonele voeren van juist deze getuige, illustreerde wel zeer duidelijk waar men met het nieuwe kerkrecht aan toe was. In een bewogen peroratie stelt Prof. Deddens dan ten slotte de gereformeerde, de schriftuurlijke visie omtrent de regering der kerk tegenover het wanproduct van Westminster.

Vijf jaar nadat op deze wijze door hem het Westminster met het gereformeerde systeem van kerkregering was geconfronteerd, stond Prof. Deddens weer als aftredend rector op de kathedraal in de aula. Opnieuw richt hij zich dan tegen een bewering van Prof. Kuyper. En opnieuw doet hij dat door twee concepten van kerkregering met elkaar te vergelijken. Nu het frans-gereformeerde en het nederlandse. Prof. Kuyper had namelijk behalve in Engeland ook in Frankrijk steun gezocht voor zijn nieuwe theorieën.

Wat Prof. Deddens in deze rede zegt, is weer zeer de moeite van het overwegen waard. En het getuigt eveneens weer van brede, tot de bronnen gaande studie. Hij heeft de acta der franse synoden in Aymon en Huisseau doorkropen.

Prof. Deddens laat zien, dat de franse gereformeerde kerken ten aanzien van de kerkregering van meet af niet Calvijn zijn gevolgd. En onder andere juist op het belangrijke punt van de bevoegdheid der meerdere vergaderingen. In de franse kerkorde wordt vóór alles over de synoden gesproken. Iets, waaraan Calvijn nooit heeft gedacht. Zorgvuldig wordt dan de franse kerkorde met de eerste nederlandse vergeleken. Er bestaan allerlei verschillen tussen die twee. En steeds hierin, dat de franse kerkorde steeds tendert in de richting van hiërarchie. De franse kerken laten bijvoorbeeld alleen de meerdere vergaderingen tevoren beraadslagen over het synode-agendum. De nederlandse schrijven daarentegen uitdrukkelijk voor, dat de roepende kerk een afschrift van dat agendum aan alle plaatselijke kerken zal toezenden, opdat deze zich daarover kunnen beraden en haar oordeel op de classikale vergaderingen zullen laten horen. De franse kerken spreken over dienaren des Woords, ouderlingen en diakenen, die naar een synode worden gezonden. De nederlandse verklaren nadrukkelijk, dat het kerken zijn, die, door haar afgevaardigden, op een meerdere vergadering samenkomen. Volgens de nederlandse kerken gaat het bij de synodeleden niet om hun ambtelijke kwaliteit, maar om hun afvaardiging.

Na een minutieus onderzoek komt Prof. Deddens tot de conclusie, dat onze eerste synode geheel en al het stempel draagt van Calvijn. Zij volgde ten aanzien van de door haar opgestelde kerkorde ongetwijfeld in heel veel de 13 jaar oudere franse. Maar ze week daar ook meermalen bewust van af. En dat voornamelijk in de omschrijving van de aard en de macht van de meerdere vergaderingen. Wat dat betreft, sloot ze zich bewust bij Calvijn aan.

En terwijl de nederlandse kerken trouw bleven aan wat Calvijn leerde, werd de hiërarchie in de franse kerken steeds sterker. Dat kan ook niet anders. Want als men de hiërarchie eenmaal een vinger geeft, neemt ze onherroepelijk de hele hand. „De Nederlands-Gereformeerde kerken denken er niet aan van een meerdere vergadering een hogere te maken. De kerken zenden hun afgevaardigden daarheen met instructies of bevelschriften. De synodeleden handelen niet op

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr.
H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Drs. G. Puchinger, Utrecht
Drs. H. R. Rookmaaker, Amsterdam-Z.
Ir. J. Stellingwerff, Eindhoven
Ds. B. Telder, Breda
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam

Secretariaat Geref. Persvereniging „Opbouw”:

H. Albracht, Prof. Wentlaan 50, Utrecht

eigen gezag, en komt ter synode een zaak aan de orde, die op de mindere vergadering niet gediend heeft, dan wordt er geen besluit genomen, maar wordt die zaak ad referendum genomen, dat wil zeggen: daarover besluiten nader de mindere vergaderingen. Geheel in Calvijn's geest is ook het ratificatie-recht, waaraan de kerken vasthouden". Met kennelijke vreugde memoreert Prof. Deddens zijn visie op het reeds gememoreerde artikel 36 der kerkenordering. Hij heeft nieuwe getuigen voor de juistheid van zijn visie gevonden. Met geen woord is er in dat artikel sprake van, dat de meerdere vergaderingen van andere, hogere kwaliteit zouden zijn dan de mindere. Artikel 36 is niets anders dan een onderstreping van artikel 31 met het oog op de praktijk. Het gaat daarin over de **uitspraak**, de **beslissing** van hetgeen in artikel 31 door de meeste stemmen goedgevonden is. Dezelfde synode van Veere, door de bestudering van welke acta, volgens zijn zeggen, Prof. Kuyper tot zijn veranderd gevoelen kwam, schreef over dit artikel: „Tot verclaringhe van het 32 (thans 36) artickel wort geoordeelt, dat door het seggen des classis, hetwelcke daarin vermeldt wort, anders niet te verstante en sy dan het besluyt derzelve, hetwelcke door de meeste stemmen goetgevonden is".

De franse kerkorde zegt evenwel onvoldoende: Gelijk kerkeraden onderworpen zijn en ondergeschikt aan de classis, zo zijn de classes dat aan de autoriteit van de provinciale synode. En de franse generale synode van Vitre (1617) decreeteerde zelfs, dat de provinciën ten aanzien van de besluiten der generale synode deze eed zouden afleggen: Wij beloven voor God ons te zullen onderwerpen aan **alles(!)** dat zal besloten en bepaald worden in uwe heilige vergadering, om het te gehoorzamen en uit te voeren tot het uiterste van onze macht.

Geen wonder dat Prof. Deddens tot de conclusie komt: Als dan ook Dr. H. H. Kuyper met een beroep op dit (franse) kerkrecht zijn ommezwaai naar de hiërarchie wil rechtvaardigen, dan kan dit appél niet anders dan als volstrekt onhoudbaar worden afgewezen.

En nu, een paar maanden geleden, heeft Prof. Deddens zijn laatste rede gehouden. Het was, wat toen niemand vermoedde, zijn zwanenzang. Ze had tot thema: „**Calvijn over de regering der kerk**”, waarbij de spreker speciaal wilde letten op de plaats van het **ambt** en die van het **Woord** en voorts op de plaats, welke de meerdere vergaderingen, kort gezegd, de synoden, in Calvijn's gedachting innamen. In deze rede polemiseert Prof. Deddens niet. Rustig en met vreugde analyseert en ordent hij wat hij over zijn onderwerp vond. Het zal hem blij hebben gemaakt op deze wijze nóg weer eens bij Calvijn de bevestiging te vinden van wat hij reeds sinds jaren, ook uit Calvijn, had geleerd.

Ik geef een paar uitspraken:

Calvijn verwerpt alle macht van wie ook, die zich zou willen indringen tussen Christus en zijn gemeente. Christus regeert zijn kerk direct door zijn Woord, zonder dat Hij voor enig mens of een veelheid van mensen plaats zou laten tussen Hem, die Hoofd is en de leden van zijn lichaam.

Calvijn is onverzettelijk als het gold het gebod Gods in zijn Woord, maar hij wilde ruimte laten, daar, waar het Woord niet

gebod. Hij was uitermate voorzichtig inzake de vraag, wat uit het Woord viel af te leiden. Hij heeft zich gewacht voor het opleggen van minutieuze bepalingen, of van een tot in bijzonderheden uitgewerkt stelsel. Hij spreekt daarom ook niet van een *ius divinum positivum* (een positief goddelijk recht), alsof de inrichting en bestuurswijze der kerk kant en klaar in het evangelie geopenbaard was als de alleen wettige en geldende, zodat zondigde, wie daarvan afweek. Hij leefde ook zelf naar de regel: *quando non fit quod volumus, velimus quod possumus*.

Calvijn verklaart: Wij hebben te bedenken, dat de macht, die in de Schrift aan de kerken wordt toegekend, geheel en al besloten is binnen, en beperkt tot de dienst des Woords. Want Christus heeft eigenlijk deze macht niet aan de mensen gegeven, maar aan het **Woord**, waarvan Hij de mensen bedienaars heeft gemaakt.

Al de ellende, die reeds sinds eeuwen in de kerk is, moet volgens Calvijn in de eerste plaats geweten worden aan de overmoed, de aanmatiging, de heerschappij en de plichtsverzaking van de ambtsdragers, die hun hemelhoge verheffing van hun ambt gebruiken als dekmantel voor hun hoogmoed, hovaardij, roofzucht, wreedheid en ongebonden vermetelheid in alle delen des levens. Juist daarom striemt en geselt hij zo aanhoudend en fel de hiërarchie niet eerst van de synoden, maar van de ambtsdragers, die het ambt misbruiken. Calvijn verklaart zelfs, dat van de zijde der herders de grootste gevaren voor de Kerk zijn te wachten. Dat oordeel keerde zich allereerst tegen Rome. Maar toch niet uitsluitend daartegen. Het werd ook toegepast op de *universa pastorum natio*, waarin niemand denken mocht, dat hij in de Kerk iets te zeggen had enkel uit kracht van zijn ambt en titel.

Ik zou nog veel meer kunnen en willen noemen. De rede is rijk gestoffeerd met schone en karakteristieke uitspraken van Calvijn. Maar ik moet ophouden.

Ik wil er alleen nog op wijzen, welk een schone harmonie datgene vormt, wat Prof. Deddens in zijn kwaliteit van hoogleraar over eigen speciaal studieterrain heeft achtergelaten. Hij begon met de uiteenzetting van een centraal moment uit de leer omtrent de regering van Christus' kerk: het ratificatie-recht. Daarna heeft hij die verdedigd tegen twee opvattingen, welke als promotors van de deformatie in de kerkregering ten tonele werden gevoerd. En tenslotte heeft hij de „doctrina”, de leer omtrent de regering van Christus' kerk doorgegeven, zoals de meest evangelische onder de reformatoren die heeft verkondigd.

Voor wat Prof. Deddens in deze oraties heeft gegeven, zijn we dankbaar. We willen ze zien als de samenvatting van wat hij vóór alles aan de School wilde doceren, als een symbool van zijn rusteloze arbeid, als een blijvende herinnering aan zijn lid-zijn van het corpus docentium et discentium, bovenal als een compendium van wat in de regering der kerk ons steeds vóór alles grijpen moet.

Als het allen, die in de kerk tot dienen geroepen zijn vlees en bloed wordt, zal het blijken, dat bestaande controversen niet zo groot zijn als ze soms lijken, en wellicht ook kunnen worden overwonnen.

Als we overwegen, wie collega Deddens was, en wat hij deed, dringt zich ook steeds met onweerstaanbare kracht en ernst aan ons op, dat hij heenging, ja, náár het Vaderhuis, maar heenging, en dat voorgoed, van ons.

En met hem nam God binnen tien jaar de vierde hoogleraar midden uit zijn arbeid weg. Zo iets is in de geschiedenis van onze School nog nimmer voorgekomen. In de vier en negentig jaren, die aan 1948 voorafgingen werd slechts drie maal een hoogleraar zo opgeroepen. En twee ervan waren reeds ongeveer aan het einde van hun actieve dienst.

Als wij het gebeuren in wereld, kerk en School in het geloof zien, kan het niet anders of wij ontdekken in de geweldige slagen welke onze School troffen, de levende God. Het gebeuren van het voorbijgegangene decennium wordt dan als het ware doorzichtig en we staan daarin en daarmee vóór de Almachtige. In alle mogelijke andere gebeurtenissen treden ook mensen op. We noemen die soms,

al is dat onjuist, tweede oorzaken. Maar het sterven van onze heengegane broeder was zonder meer een daad Gods. O, zeker, het hart van wie vele jaren kerkelijke strijd en moeite doorleefde, moet veel lijden. Misschien meer dan door welk ander gebeuren ook. Maar hoe dat ook zij, we weten het, we kunnen het althans weten: God greep op voor ons verbijsterende wijze in het leven der School in. Het is ons als wil Hij dat, wat wij de bloei, de ontplooiing van de School plegen te noemen, tegenhouden. Werd niet zo heel veel, dat begon te groeien, te rijpen zelfs, voorgoed afgekap?

Zullen wij nu de Here verstaan in zijn doen?

Neen, doorgronden doen wij zijn daden nooit, ook nu niet. Maar zullen we verstaan wat Hij ons in dit alles ongetwijfeld en met grote ernst zeggen wil? Zullen we verstaan wat we in dit alles als Gods stem kunnen, mógen, móeten horen?

Dat is zeker, en vóór alles dit, dat we van ganser harte en dus ongeveinsd erkennen: **HERE**, als kerk, als School en ook persoonlijk, hebben we vanwege onze zonden, allen alles wat Gij ons aan ellende en verdriet zendt duizend maal verdiend.

Het is ook dit, dat we eindelijk leren van mensen af te zien;

dat we waarlijk klein worden en blijven voor God en elkaar;

dat we een overigens ook reeds dwaze hoogmoed ten aanzien van eigen School radicaal zullen wegdoen;

dat we niets anders begeren dan simpel en pretentieloos onze arbeid te verrichten ten dienste der kerk;

dat wé in het oprechte begeren de minste der broeders te willen zijn, gaan dienen, eerst onze hemelse Vader en onze Heer Jezus Christus en daarna en daarom ook de broeders;

dat we ook de toekomst der School gelovig en eerbiedig in de hand des **HEREN** overgeven, biddende, dat Hij ons een opvolger van de overledene schenke in zijn gunst en niet in zijn toorn.

Als het zo in waarheid bij ons is of wordt, dan, maar dan ook alléén, mogen we in al ons verdriet en onze moeite de genade des Heren verwachten. Dan, maar dan ook alléén, zal ook wat we in de afgelopen week beleefden, uiteindelijk ons medewerken ten goede.

C. V.

PROFESSOR P. DEDDENS

13 Januari 1891 – 6 Februari 1958

Hoogleraar aan de Theol. Hogeschool
van 28 Januari 1946—6 Februari 1958

In de bange winter 1944—1945 vertoefde Prof. Dr K. Schilder bij ons in Groningen. Daar ontdekte hij Ds. Deddens, die in die tijd predikant in Groningen was.

Prof. Schilder vond in dezen dominé een man, die een meer dan gewone kennis van de kerkgeschiedenis bleek te bezitten en tegelijk doorkneed was in het Geref. Kerkrecht.

Deze ontdekking van Prof. Schilder is wel de voornaamste oorzaak geweest van het feit, dat, toen op de voorlopige Synode van Enschedé, in 1945, een Hoogleraar moest worden benoemd voor Kerkgeschiedenis en Kerkrecht, de aandacht onmiddellijk viel op Ds. Deddens. Uit een, aan de Synode voorgesteld tweetal, werd hij gekozen en benoemd.

Op de avond van 28 Januari 1946 hield hij zijn inaugurele oratie over: „Ratificering van besluiten van meerdere vergaderingen”.

— Dit was een voortreffelijke rede, waarin de nieuwe Hoogleraar blijk gaf een klaar inzicht te hebben in de weg, waarin, naar waarlijk **Gereformeerd** Kerkrecht, de Kerken in haar samenleving, zich hebben te bewegen. Sinds dien heeft Prof. Deddens onafgebroken aan de Theologische Hogeschool mogen arbeiden, in welke arbeid ik, als president-curator, hem van zeer nabij heb mogen gadeslaan.

Bij alles wat deze Hoogleraar, in de vervulling van de hem opgedragen taak, te doen kreeg, heeft hij zich laten kennen als iemand van nooit verflauwende ijver en onkreukbare trouw.

Wat heeft Prof. Deddens hard gewerkt. Tot het laatste toe. Hij behoorde, vooral in de laatste jaren, niet tot de sterksten. Maar hij dacht er niet aan, om, terwille van zijn zwakke gezondheid, als het er om ging, te doen, wat hem te doen gegeven was, verstek te laten gaan of het maar wat gemakkelijk op te nemen.

Het is te verstaan, dat een man als hij, begiftigd met een buitengewoon sterk geheugen, zich door die voortdurende, noeste arbeid, een enorme kennis heeft vergaderd.

Dat dit ten goede kwam aan het onderwijs, dat hij op zijn colleges aan de studenten had te geven, spreekt vanzelf. Uit de rijke schat, die hij zichzelf had vergaderd, kon hij zijn leerlingen, jaar in, jaar uit overvloedig blijven meedelen.

Naast dit, in eigenlijke zin professorale werk, heeft Professor Deddens zeer veel gedaan in het geven van kerkrechtelijke adviezen aan de Kerken; op de vergaderingen van de Synodes, maar ook particuliere correspondentie.

Daarmee is hij bezig geweest tot op zijn

laatste levensdag. Nooit wendde men zich tevergeefs tot hem om raad. Prompt en steeds op tijd beantwoordde hij de tot hem gerichte vragen.

Het is bekend en behoeft daarom niet verzwegen te worden, dat er in de laatste tijd tussen Professor Deddens en mij enig verschil van inzicht bestond omtrent de vraag, wat waarlijk Gereformeerd Kerkrecht was.

Zeer dankbaar ben ik, dat dit tussen ons geen verwijdering heeft gegeven.

Wat een ogenblik op zulk een verwijdering scheen te wijzen, kon, door Gods goedheid, geheel worden weggenomen.

Maar al is het ons niet gelukt tot eenheid van inzicht te komen, ik ben overtuigd, dat Prof. Deddens nooit anders heeft bedoeld, niets anders heeft gezocht, dan de vrede, het heil der Kerken.

Een functie, die in het professoraat wel niet lag opgesloten, maar die daar toch zeer nauw mee samenhang, was die van bibliothecaris van de bibliotheek onzer School.

Als er één man geschikt was voor de vervulling van deze functie, dan was dat Professor Deddens.

Hij was een liefhebber van boeken, hij was een kenner van boeken, hij zag zo klaar het uitnemende nut van een goede bibliotheek.

Met het geld, dat hem telken jare door de grote ijver van het damescomité ter beschikking werd gesteld, heeft hij, nadat Prof. Schilder daarmee reeds was begonnen, een prachtige bibliotheek opgebouwd; een bibliotheek, die er zijn mag, waarop wij, als kleine groep van Kerken, trots kunnen zijn en waaraan de naam van Professor Deddens verbonden zal blijven.

Zo kunnen de curatoren, in meer dan een opzicht, met grote dankbaarheid blijven denken aan het werk van dezen, nu ontslagen, Hoogleraar.

Wonderlijk; van de vijf Hoogleraren, die door de voorlopige Synode van Enschedé in hun functie werden bevestigd of voor 't eerst benoemd, is nu alleen Professor Veenhof nog over.

Wat is dat in de dagen waarin de Theol. Hogeschool haar loopbaan begon geheel anders geweest.

Professor de Haan heeft slechts zes jaar gediend, maar hij was bij zijn benoeming ook reeds 63 jaar.

Van Velzen heeft 37 jaar gedooeerd; Brummelkamp 34 jaar; Helenius de Cock 40 jaar.

En nu?

Prof. Schilder sterft, pas 62 jaar, na 18-jarige dienst; Prof. Holwerda, 42 jaar oud, na 6 dienstjaren; Prof. Deddens, 67 jaar, na 12 jaar Hoogleraar te zijn geweest.

Alleen Prof. Greijdenus heeft een hoge leeftijd bereikt en sterft 77 jaar oud, na 26

jaren te hebben gedoopt.

Van 1948, het sterfjaar van Prof. Greijdanus, tot nu toe, tien jaar lang wordt de School voortdurend in rouw gedompeld. De gongslag van de dood wordt telkens gehoord.

Als door een bliksemflits wordt de éne Hoogleraar na den anderen weggeslagen.

Verbijsterend.

Nooit heeft een college van curatoren van de School, zich zo telkens geplaatst gezien aan het graf van een Hoogleraar en werd geroepen om te zorgen voor de vervulling van een ledig gekomen plaats.

Wat de Heere daarmee wil zeggen?

Ik weet het niet. Alléén dit éne weet ik wel. In dat telkens terugkerende sterven is de prediking van Psalm 146: „Vertrouwt niet op prinsen, op des mensen kind, bij hetwelk geen heil is. Zijn geest gaat uit, hij keert wederom tot zijn aarde, te dienzelfden dage vergaan zijn aanslagen”.

O, als wij het van mensen moesten hebben, wat zouden deze dingen ons benauwd maken; dat wegvallen van den één na den ander, van wie wij zoveel verwachten. Maar, gelukkig, „Uw God, o, Sion, is van geslacht tot geslacht”.

Hem houden wij, wien wij ook moeten missen.

Op Hem zij het oog van Mevrouw Deddens en haar kinderen; op Hem zij het oog van de overgebleven Hoogleraren, wier taak door dit sterven zo zeer is verzwakt.

Op Hem zij het oog van de curatoren en van allen, die de School hebben te verzorgen.

Op Hem zij het oog van al Gods volk in deze dagen van rouw.

Laat er in de Kerken in deze dagen veel gebed zijn voor de bedroefde familie, niet het minst voor die dochter, die in Brazilië het stervensbericht van vader ontving.

Laat er veel gebed zijn voor de Hoogleraren en voor de verzorgers van de School.

Het is alles zo donker en zwaar.

Maar met den Heere komen wij er door.

„Welgelukzalig is hij, die den God Jakobs tot zijn hulp heeft, wiens verwachting op den Heere, zijn God is”.

Ik eindig met aan Mevrouw Deddens en haar kinderen te zeggen: „Houdt u overtuigd van ons hartelijk meelevens met u in uw leed. Wij weten wat uw man, uw vader voor u was. Wij verstaan iets van het leed, dat over u kwam. Onze gebieden gaan voor u op tot den Heere. Hij geve u vat aan Zijn rijke beloften”.

D. VAN DIJK.

Professor P. Deddens †

De Redactie van „Opbouw” verzocht mij een woord te schrijven ter nagedachtenis van Prof. Deddens, waar hij ook emeritus-predikant van de Geref. Kerk te Groningen was.

't Valt me niet zwaar aan dit verzoek te voldoen, omdat de band tussen Prof. Deddens (toen Ds Deddens) en de kerk van Groningen hecht geweest is. Er wonen hier nog zeer velen, die hem in zijn ambtelijke arbeid als herder en leraar hebben gekend.

Zonder iets af te doen van hetgeen hij in voorgaande gemeenten verrichtte, kan vrijelijk worden gezegd, dat hij in Groningen zijn grootste kracht als Dienaar des Woord heeft mogen ontplooien.

Niet alleen dat zijn gezinsleven hier tot rijke bloei kwam, maar vooral doordat de strijd der Kerk, tijdens zijn verblijf alhier, een hoogtepunt bereikte, is er een sterke band gelegd tussen deze predikant en Christus' gemeente, inzonderheid bij degenen, die trouw gebleven zijn.

Deze strijd heeft hij niet geschuwd. Integendeel.

Als „Hollander” in het hoge noorden vond zijn prediking hier goede ingang. Zoals we hem allen kennen uit zijn schrijven en spreken (b.v. op de Schooldagen), zo was ook zijn manier van woordverkondiging: recht op de tekst af; korte, pittige zinnen; duidelijk en doorlopend „toepasselijk”.

Toen ik in Groningen kwam (1942), was Ds Deddens juist gearresteerd en naar het concentratiekamp in Amersfoort overgebracht.

Dat was een donkere tijd voor het gezin Deddens en voor de Geref. Kerk te Groningen. Ds Tunderman (Helpman) en Ds Kapteyn in Dachau. Ds v. Strien en Ds Deddens in Amersfoort. Br. P. Jongeling (thans Hoofdredacteur van het Geref. Gezinsblad) en br. A. Scholten (Directeur van de Kweekschool m/d Bijbel) in Oraniënborg en nog zo vele anderen in de gevangenis.

Gelukkig kwam na enkele maanden Ds Deddens weer vrij.

Door 's HEEREN goedheid bewaard, heeft de gevangenschap hem niet gebroken, geestelijk noch lichamelijk.

Reeds spoedig daarna nam hij zijn plaats in in de zware geestelijke strijd, die tot de vrijmaking van Groningens kerk voerde.

Ds Deddens „specialiseerde” zich toen

op de kerkrechtelijke vraagstukken en is daarin tot rijke zegen geweest.

Wie erbij waren zullen een onvergetelijke indruk behouden aan de „grote” avond, waarop hij de kerkeradsleden voorlichting gaf inzake „het recht der kerk” en hoe het werd vertreden.

Zwaar werd hij toen aangevallen, maar klaar en overtuigend voor de meesten waren zijn antwoorden.

De laatste kerkeradsvergadering van de „ongedeelde” kerk kon hij wegens ziekte niet bijwonen. Daar werd afgestemd het voorstel om Ds v. Dijk te vermanen. Toen de classis Groningen daarop 3 predikanten en 51 ouderlingen schorste wegens dit „afstemmen”, trof het schorsingsvonnis in eerster instantie Ds Deddens niet, maar toen hij onomwonden en resoluut de zijde der geschorsten koos,

werd ook hij terstond daarop het ambt onwaardig verklaard.

Op de bewogen zitting van de rechtbank, waar de geschorsten als aangeklaagden moesten verschijnen, voerde ook hij het woord en beriep hij zich op de Kerkenorde. Mede door zijn pleidooi werden we vrijgesproken.

Van die tijd dateren zijn kerkrechtelijke adviezen, waarvan zowel de voor ons pleittende advocatuur als de kerkeraden, die zich vrijmaakten, veel steun ondervonden.

De bezetting drukte zwaar, op het Noorden inzonderheid.

Het vaderland raasde van de honger.

Toen is het eens gebeurd, dat Ds Deddens na een preekbeurt van Zuidhorn naar Groningen is gelopen langs diepbesneeuwde wegen.

In de week hield ook hij „zitting” voor bezwaarde kerkeradsleden, om hen kerkrechtelijk terzijde te staan.

Na afloop van de oorlog ondernam hij (met Ds B. A. Bos) eens een z.g.n. „apostolische” reis langs de Drentse pastorieën om tot getrouwheid op te wekken.

Dat waren rijke dagen, waarin hij grote kracht mocht ontplooien en waarin een hechte band gelegd werd tussen de kerken in het Noorden des lands en Ds Deddens. Maar deze weldaad aan de andere kerken, waarvoor hij meer „vrije” Zondagen ontving, ten behoeve van de „buitendienst”, dan zijn collega's, die de „binnendienst” waarnamen, kostte tenslotte de kerk van Groningen haar predikant.

Want toen werd de grondslag gelegd voor zijn later professoraat, waardoor hij in dienst van alle kerken kwam.

Moge de gedachtenis aan zijn welbesteed leven, waarin hij met de hem geschonken gaven heeft gearbeid, zijn echtgenote en kinderen tot rijke troost zijn.

De dienst, die hij bewijzen mocht aan de kerken van „Stad en Ommelanden” zal bij deze gemeenten in herinnering blijven.

't Past ons, bij zijn baar, Hem te danken, die deze dienstknecht in zijn ambtelijke arbeid als Dienaar des Woords bekwaamde en hem de lust en de kracht gaf de ontvangen talenten te gebruiken en hem trouw maakte in belangrijke uren en dagen, toen deze trouw werd geëist.

Groningen.

P. K. KEIZER.

Piet Deddens in het concentratiekamp te Amersfoort - zomer 1942

Er zijn perioden in je leven, waarover je liever niet praat, veel minder schrijft. Zulk een periode is de tijd in een concentratiekamp. Je vergeet het nooit en soms rijst het leed, daar ondergaan, en ook de zegen, daar ondervonden, na jaren in volle felheid in je op. Je ondergaat het weer, maar er over praten of schrijven doe je liever niet.

Toen het verzoek van de redactie van „Opbouw” tot mij kwam om iets over Piet Deddens in het concentratiekamp te Amersfoort te schrijven, wilde ik het eerst niet doen. Dan moet je bij jezelf weer zoveel overhoop halen, dat gelukkig haast weggeëbd is. Dit alles is ruim vijftien jaar geleden en er is zoveel diep ingrijpends op gevolgd, o.a. „de Vrijmaking” met alles wat er mee samenhangt. Dat waren soms dingen, die meer aan je gevretten hebben dan een concentratiekamp. Maar omdat ik de enige ben uit onze kerken, die over Piet Deddens in het concentratiekamp iets kan vertellen zal ik het doen.

In de zomer van 1942 ontdekte ik ineens in het kamp Piet Deddens. Er was weer een contingent „Häftlinge” aangekomen en de Lageroudste was bezig hen de eerste beginselen van exercitie bij te brengen en het schalde over de appelplaats „rechtsum, links-um”. Daar was hij bij. En als dan soms een deel van de „Häftlinge” rechts draaide en een ander deel links, dan was het: „hinlegen” — geheel gestrekt — „aufstehen”, drie pas lopen; weer „hinlegen-aufstehen”, drie pas lopen, enz. enz. Ook voor de telkens weerkerende strafexercitie moest „hinlegen und aufstehen” geoefend worden.

Des avonds sprak ik Piet Deddens. Hij was, zoals wij allen, toen al gekleed in een oude versleten militaire uniform van vóór 1940, op klompen, met puttees om z'n benen en een veldmuts.

Hij had op een bepaalde wijze zich misdragen, vond de bezettende macht, en hij moest ook maar eens voor enkele maanden naar „Amersfoort” om „op te knappen”. Hij had het voordeel, dat zijn detachering daar maar voor enkele maanden was en dat hij vrij was van de vrees, die altijd loodzwaar op ons drukte, dat we naar Dachau of Buchenwald doorgezonden zouden worden. Zoals bijv. gebeurd is met Ds. Tunderman en Ds. Sietsma en Ds. Overduin, die in onze tijd „uitgeroepen” werden.

Hij kwam niet in mijn barak te liggen en werd bij een ander werkkommando ingedeeld; al spoedig wegens gezondheidstoestand in het zo begeerde „aardappelschilkommando”.

Maar wat deed je dan als „oudere” voor zo'n nieuwelings? Eerst zorgen, dat hij een mes kreeg. 't Enige wat we van de Duitsers in gebruik kregen was een etensbakje, een lepel, — alle eten was „soep” — een stuk oud ondergoed als handdoek en een stukje kleizeep voor een maand. Maar een mes was er niet bij. Ons mes maakten we van een stukje bandijzer, dat we net zolang op een steen slepen tot er een dunne kant aan kwam. Dát, gevat in een stukje hout, maakte het mogelijk de acht centimeter brood, die we per dag kregen, aan stukjes te snijden — met een bakje koolsoep des middags ons eten voor heel de dag. Hem een mes bezorgen en hem

DE WEG DER KENNIS

Wie zich in eenvoud aan Christus overgeeft, en niets uit eigen brein aan het Evangelie tracht toe te voegen, dien zal nooit een betrouwbaar licht ontbreken.

CALVIJN.

wegwijs maken in het kamp, dat was het eerste, wat je voor een „new-comer” kon doen. Dat heb ik voor Piet Deddens gedaan.

'k Heb hem gezegd: Zorg, dat je nooit opvalt in het kamp. Doe je muts af, met je handen gestrekt langs je benen, als je een Duitser of Hollandse SS-er tegenkomt. Hou je mond als je midden van onbekenden bent — er zitten verklikkers onder je medegevangenen.

En toen zochten we elkaar telkens weer op de appelplaats op, in onze vrije tijd. Dat was van 8—9 uur 's avonds, tenminste als we geen straoefening hadden met „hinlegen und aufstehen”. Dan kriolden daar een paar duizend man door elkaar, wij die even uit de Bijbel wilden lezen en samen even wilden bidden. Het moest wel „even” lezen en „even” bidden zijn met enkele broeders, want die Bijbel moest weer naar een ander groepje.

't Bezit van een Bijbel was daar streng verboden en ik heb pas na zes weken, voor de voeding van een hele dag, mijn Bijbel uit mijn koffer kunnen laten „organiseren” door een medegevangene, die de zorg over onze burgerkleding had. Wat wordt dan je Bijbel je dierbaar. 'k Heb die oude Bijbel, die me sinds 1910 vergezeld had, gekust, toen ik hem weer in handen kreeg.

En zo kwam ook telkens weer Piet Deddens met een groep samen om te lezen en te bidden. Wat waren dat rijke ogenblikken. We waren broeders in Christus, wij allen die ons rondom Gods Woord schaarden. Wat kwam dan weer een grote stilte en een rijk vertrouwen in ons leven, als we met roomsen, gereformeerden en luthers en het heerlijke Evangelie lasen.

En dan de Zondagen. Dan rustte het gewone werk van de arbeidskommando's, omdat de SS-ers uit moesten gaan. Dan moesten we binnen de eerste versperring in het kamp blijven, maar dan werden we, na de „ontluising” des morgens, des middags aan het werk gezet met het afrollen en weer ophaspelen van tientallen rollen roestig prikkeldraad. Maar dan slopen groepen van een man of tien de verschillende barakken binnen om een korte godsdienstoefening te houden. Onder leiding van één van de ongeveer dertig dominees, die in de zomer van 1942 in Amersfoort waren. Deze „zwarte preken” hebben hun werk, naar we mogen geloven, in het kamp gedaan. En wanneer de apostel Paulus met ons ergens tussen de bedden in een barak gezeten had, zou hij geknikt hebben en gezegd: Ziet ge wel — het Woord Gods is niet gebonden. Ook Piet Deddens was zeer getrouw in het leiden van deze godsdienst-oefeningen, met gevaar van z'n leven.

Wij weten niet hoe en waar God Zijn zegen geeft. We weten wel: Het geloof is uit het gehoor en het gehoor door het Woord Gods.

Piet Deddens kwam in het aardappelschilkommando in aanraking met kapitein X van het Nederlandse leger. Hij had reeds gefuseleerd moeten zijn, want van zijn kameraden, die evenals hij tot de „ordedienst” behoorden, waren 3 Mei 1942 72 leden gefuseleerd. Hij lag toen met een zware longontsteking in de ziekenzaal in het kamp. Hij had gedurende zijn ziekte op 70 blaadjes, op zeer suggestieve wijze, de ellende van de gevangenen beschreven. O.a. van de ongeveer honderd russische krijgsgevangenen die, na overal ten toegegeld geweest te zijn in verschillende steden van ons land, in Amersfoort met een nek-

schot om het leven gebracht waren. 'k Heb deze 70 velletjes papier later uit het kamp kunnen smokkelen en aan zijn moeder kunnen doorgeven.

Door Piet Deddens kwam ik met hem in aanraking. In hun kommando hadden ze veel met elkaar gesproken en Piet had hem, de agnosticus, op eenvoudige wijze het Evangelie verkondigd. Hij heeft getuigd, meer kon hij niet doen. Daarin is hij getrouw geweest. Toen hij in de herfst 1942 „entlassen” werd, beval hij mij in 't bijzonder kapitein X aan.

En nu zijn Gods wegen zo wonderlijk. In de zomer 1942 was het secretariaat van de Geref. Jongelingsbond te Amersfoort in beslag genomen en heel de bibliotheek was naar het concentratiekamp in Amersfoort gebracht. Toen het aantal gevangenen toenam moest de barak, waarin heel die bibliotheek was opgeborgen, ontruimd worden. Een aantal Joden werd aangewezen om al die boeken op een grote brandstapel te brengen. Maar ze moesten de barak van het aardappelschilkommando passeren, waarin ik ook na een verwonding aan een voet was tewerk gesteld. Nu liep telkens één van ons een Jood omver, die met een stapel boeken ons passeerde en snel werd de buit onder enige aardappelkisten verborgen. Zo kregen we een bibliotheekje, waarvan o.a. Wiardi Beckman en „Pieter 't Hoen” trouwe gebruikers waren. En ook kapitein X.

Hij heeft de „Korte Verklaring” van Lucas en Johannes gelezen en herlezen. En we hebben onder het pitten van aardappelen veel

met elkaar gepraat. Hij is tot het geloof in de Here Jezus gekomen. In 1943 is hij gefuseleerd.

Piet Deddens is het eerste middel geweest in Gods hand om hem tot Jezus te brengen. Hij was getrouw als getuige van zijn Heiland. Gods wegen zijn wonderlijk. Z'n vrouw en kinderen hebben misschien wel eens gemurmureerd. God had hem nodig in het Polizeiliche Durchgangslager te Amersfoort.

De toestand was er in die tijd niet beter op geworden en wij zochten elkaar steeds meer. Piet Deddens was een trouwe kameraad. De hygiëne van het kamp ging teloor. We raakten onder de luizen, we kregen schurft, bij de dysenterie, die we met gewreven stukken houtskool poogden te onderdrukken. We kregen van de ziekenzaal propfen watten en een zwaveloplossing en Piet Deddens en ik hebben elkaar, spiernaakt, met propfen watten, gedrenkt in die zwaveloplossing, gewreven om de verschrikkelijke jeuk, die ons haast gek maakte, te onderdrukken. Zoiets vergeet je nooit.

Kunnen jullie nu begrijpen wat het plotselinge sterven van Piet Deddens mij gedaan heeft? Al het samen beleefde komt weer naar voren.

Maar God zij dank, hij is plotseling uit de strijdende kerk in de triumferende kerk overgegaan.

JAAP DE WAARD.

DE BEGRAFENIS VAN PROF. P. DEDDENS

Hoezeer de Theologische Hogeschool, met inbegrip van allen die aan haar verbonden zijn, zich gedragen mag weten door de liefde en het meeleven van het Gereformeerde volk, trad j.l. Dinsdag wel zeer duidelijk aan de dag bij de begrafenis van de zo plotseling uit dit leven weggeroepen Professor P. Deddens. Honderden belangstellenden waren van heinde en verre opgekomen om de hoogleraar op zijn gang naar de laatste aardse rustplaats te vergezellen. Voordat de eigenlijke teraardbestelling aanving, werden op een drietal plaatsen bijeenkomsten belegd, waarin de plaatselijke predikanten voorgingen. In de toespraken kwam enerzijds de diepe droefheid vanwege het zware verlies tot uiting; anderzijds mocht ook gewaagd worden van de troost, die in leven en sterven het deel der Christenen is.

In de leeszaal, waar de naaste familie, de president-curator, de rector der Hogeschool, en de heer Sikma namens het Stichtingsbestuur aanwezig waren, sprak de wijkpredikant van de familie Deddens, Ds J. O. Mulder, over Openbaringen 14 : 13 : „...zalig zijn de doden, die in den Here sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, dat zij rusten van hun moeiten, want hun werken volgen hen na”. Welk een voorrecht is het — aldus Ds Mulder — dat wij bijeen mogen zijn in de zekerheid, dat dit woord ook van toepassing is op hem, onze broeder Deddens, die God plotseling uit de kring der zijnen en uit zijn arbeid wegnam. Hier worden immers de doden zalig gesproken, die sterven in de Here, in wier leven en werken troost de band aan het Lam, zodat zij Hem volgden, waar Hij ook heenging. Tot zulk een leven en arbeid heeft God ook Professor Deddens verwaardigd. Meermalen maakte dat zijn leven moeitevol, vooral in de oorlogstijd en gedurende de kerkstrijd, maar hij bleef niettemin getrouw in de vervulling van de hem opgedragen taak. Van zulke werkers is de arbeid niet ijdel. Aanstonds na hun sterven zijn zij zalig, en mogen zij Hem zien, in wiens dienst zij op aarde stonden. Zij worden ontslagen van hun moeiten, en kunnen nu ongestoord genieten van het loon, waarmee God hun werken bekroont. Dit wil niet zeggen dat er sprake is van enige verdienstelijkheid aan de kant van de mensen. De werken gaan hun niet vóór, maar ze volgen hen. „Moge de zekerheid dat onze broeder Deddens, die thans bij Christus is, het loon geniet van datgene, wat hij gearbeid en geleden heeft om zijnentwil, mevrouw Deddens en haar kinderen sterken en troosten”, zo eindigde Ds Mulder.

In de aula van het gebouw der Theol. Hogeschool, waar hoogleraren, curatoren, studenten en andere genodigden waren samengekomen, werd het woord gevoerd door Ds G. Visee, die zijn uitgangspunt koos in Psalm 102. Ds Visee merkte op dat de School gedurende de laatste tien jaren wel zeer zwaar bezocht is. In Mei van het jaar 1948 werd Prof. Greijdanus van zijn post afgelost. In Maart en April 1952 volgden kort na elkaar twee verpletterende slagen: Schilder en Holwerda stierven. Thans werd, volkomen onverwachts, Prof. Deddens uit zijn werk, uit zijn gezin, uit de kring der kerken weggerukt. Het valt ons nu wel zeer zwaar om te geloven in de glorie en de heerlijkheid van Sion. Juist omdat wij enerzijds door Gods genade vast mogen geloven in de onwankelbare beloften van God, maar anderzijds dit geloof door schier alle feiten weersproken zien, overvalt ons een gevoel van moedeloosheid en onzekerheid. Welnu, ditzelfde gevoel klinkt door in Psalm 102. De dichter van dit lied maakt zich tot tolk van wat er leefde in de harten van de ballingen te Babel. Zij kenden de heerlijke beloften van herstel en terugkeer, waarmee God zijn volk begiftigd had, aanvankelijk hadden zij er ook vertroosting uit geput, maar gaandeweg was de hoop verflauwd; er gebeurde niets, dat de vervulling van Gods toezeggingen ook maar enigszins naderbij scheen te brengen.

De dichter heeft echter, door het geloof gezien dat God altijd dezelfde blijft en zich eens over zijn Sion zal ontfermen. Die zekerheid heeft hem bemoedigd in de zware aanvechtingen, waaraan hij ten prooi was gevallen.

Diezelfde zekerheid, aldus Ds Visee, mag ook ons tot vertroosting dienen. Wij zijn ter neergeslagen. Van de vijf hoogleraren, die in 1946 aan de School arbeidden, is alleen nog Prof. Veenhof in het land der levenden. En hoe treurig is de toestand van Sion, hoe armelijk het overblijfsel van de gemeente des Heren in deze landen. Maar toch: er is een toekomst! Wij geloven in de hemelse stad, die God straks voor zijn volk bereiden zal. Wanneer dan de laatste bazuin zal klinken, zullen de doden worden opgewekt en de straten van deze heerlijke stad betreden!

Spr. besloot zijn toespraak met de hartelijke opwekking om opnieuw de gelederen te sluiten onder de banier van Christus, en één te zijn in geloof, hoop, en vooral in de liefde.

In de Nieuwe Kerk, waarin honderden vrienden, onder wie vele predikanten en oud-leerlingen, een plaats vonden, had Ds O. W. Bouwsma de leiding. Ds Bouwsma

bepaalde zijn gehoor bij een gedeelte van Openbaringen 20. Spr. liet zien, hoe in het boek Openbaringen getekend wordt de felle strijd, die na de hemelvaart van Christus ontbrandt tussen het zaad van de vrouw en het zaad van de slang. De gelovigen ervaren dat deze strijd geen glorie voor het vlees zal opleveren; integendeel, hij kan hun zelfs het leven kosten (vs. 4). In deze strijd, waarin het gaat om de bewaring van het Woord Gods, heeft Prof. Deddens een werkzaam aandeel genomen; ook hij heeft ondervonden hoeveel verdriet en zorg dit met zich mee brengt. Toen hij in de dagen van de Vrijmaking pal stond voor de waarheid Gods, werd hij geschorst, als een onwaardig dienaar uitgebannen.

Is de strijd niet tevergeefs geweest? Wat gebeurt er met hen, die op aarde alles hebben verdragen terwille van het koninkrijk Gods? Op deze vragen geeft Johannes het antwoord; hij geeft ons een kijkje achter de wolken. God rehabiliteert zijn knechten volkomen. Hij doet hen plaats nemen op tronen, en zij mogen als koningen samen met Christus heersen. De strijders van nu zijn de koningskinderen van straks! Tenslotte legde de predikant er nog

de nadruk op dat van dit sterven een appèl uitgaat tot ons allen om de strijd voort te zetten en het getuigenis van Jezus getrouw te bewaren.

Na afloop van de samenkomsten werd de baar door studenten uit het gebouw der Theol. Hogeschool uitgedragen. Een lange stoet formeerde zich: negentien volgauto's, talrijke particuliere wagens, terwijl zeer velen te voet volgden. Langzaam begaf men zich, via de tweede Ebbingestraat, de Cellesweg, de Burgwal, de Gasthuisstraat en de IJsselbrug, naar Kampen's dodenakker. In voorbeeldige orde schaarde de grote menigte zich om de groeve; onder diepe stilte werd de kist in de grafkuil neergelaten. Ds J. O. Mulder las enkele gedeelten uit Openbaringen 5 en 7, de Apostolische geloofsbelijdenis, en bad het Onze Vader. Daarna trad de oudste zoon van wijlen Prof. Deddens, Ds D. Deddens van Mariënberg naar voren, die een kort dankwoord sprak voor de vele blijken van medeleven.

En voor de vierde maal in tien jaar werd een graf gesloten waarin een hoogleraar van onze Hogeschool wacht op de jongste dag.

KERKNIEUWS

Beroepen te Alphen a.d. Rijn-Bodegraven: J. Mulder te Gees.

Preekconsent van de classis Kampen ontving de theol. stud. G. Mul, H. van Viandenstraat 20, Kampen, tel. 05292 - 2294.

Afscheid. Ds Bremmer van Zwolle nam zondag j.l. van de gemeente aldaar afscheid.

Ds Joh. Dam, em.-pred. van de Kerk van Bodegraven, werd 8 febr. j.l. 75 jaar.

Adressen. Eindhoven: Adres kerkeraad A. A. Schiebaan Sr., Laagstraat 239, tel. 04900-63903.

Hoek (Z.): Ds C. Bijl, Langestraat 39, tel. 01154 - 376; scribe: C. de Putter, C 40 E, Hoek.

Rotterdam-Feijenoord: K. Hoegen, Oranjestraat 263a, Rotterdam;

Deputaten-curatoren van de Theologische Hogeschool van de Gereformeerde Kerken in Nederland delen met verslagenheid mede, dat het de HERE behaagd heeft heden geheel onverwacht uit dit leven tot Zich te nemen in Zijn heerlijkheid

PROFESSOR P. DEDDENS

in leven hoogleraar aan deze Theologische Hogeschool.

Zij gedenken met weemoed en dankbaarheid, hoe hij met noeste ijver en zichzelf niet sparende trouw deze Hogeschool en in haar de Gereformeerde Kerken gedurende twaalf jaren heeft gediend.

Met name brengen zij in gedachtenis zijn zeer vele kerkrechtelijke adviezen in de tijd van de vrijmaking onzer kerken en uit later tijd zijn arbeid voor de Bibliotheek van de Hogeschool, aan welke uitbreiding en onderhoud hij zich met hart en ziel gaf.

De HERE trooste de weduwe en de familie en doe de gedachtenis van deze broeder tot zegen zijn van velen.

Namens deputaten-curatoren bovengenoemd,

D. VAN DIJK, president
J. VAN BRUGGEN, assessor
D. VREUGDENHIL, secretaris.

Zwolle, 6 februari 1958.

VAN HIER EN GINDS

Een nieuwe vorm van bijbelverspreiding

De American Bible Society heeft een nieuwe vorm van bijbelverspreiding in praktijk gebracht. Ze heeft namelijk kleine goedkope grammofoons laten vervaardigen — ze worden met de hand opgewonden! — met platen waarop bijbelgedeelten zijn vastgelegd. Men doet dit speciaal voor India, waarvan de bevolking jaarlijks met 21 miljoen toeneemt en waar de bijbelverspreiding — van 4 miljoen exemplaren per jaar — nog maar een zeer klein percent van de bevolking met Gods Woord in aanraking brengt. Bovendien is de overgrote massa der Indiërs analphabeet. Voor een paar dollars levert de A.B.S. deze apparaten. En duizenden luisteren naar het wonderlijke instrument, dat hun het Evangelie brengt in eigen taal.

Calvijns Instituut in het Portugees

In „Internationaal Perspectief” stond het volgende bericht: In de loop van 1959 zal de volgende algemene vergadering van de World Alliance of Reformed Churches (World Presbyterian Alliance) plaatsvinden. In verband met het feit, dat in datzelfde jaar de herdenking plaatsvindt van het honderdjarig bestaan van het Presbyteriaanse werk in Brazilië, zal deze algemene vergadering in dit land gehouden worden. Met het oog hierop besloot het uitvoerend bestuur van de World Alliance aan de Braziliaanse Kerken een nieuwe vertaling in het Portugees van Calvijns Instituut aan te bieden.

Met bijzondere dankbaarheid namen wij van dit verheugende initiatief kennis. Calvijns

Abonnementen s.v.p. bij vooruitbetaling door storting op girorekening 233117 t.n.v. Drukkerij Steenberg, Zeist, met bijvermelding voor „Opbouw”.

Abonnementsprijs: f 5.- p. halfj. - f 10.- p. jr. Losse nummers 25 cent. Buitenland: f 6.25 per halfjaar - f 12.50 per jaar.

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 2452

Periodieken

Boekwerken

Handeldrukwerk

ADVERTENTIE-TARIEF:

Regelprijs 20 cent per m.M.

Bij contract reductie.

FAMILIEBERICHTEN:

Regelprijs 15 cent per m.M.

meesterwerk blijft, juist omdat het geen „schooltheologie”, maar levende vertolking der Schrift biedt, altijd levend en actueel.

Mormoonse activiteit

De zeer actieve mormonen gaan een offensief lanceren in Nieuw-Zeeland. De presbyteriaanse kerk aldaar heeft richtlijnen opgesteld, hoe haar lidmaten de mormoonse zendingssijver kunnen weerstaan. Vijfhonderd mormoonse zendelingen (elke mormoon moet een tijdlang missie bedrijven) worden binnenkort uit Amerika in Nieuw-Zeeland verwacht, waarvan de helft zich de taal der inheemse Maori's reeds eigen maakte. Bij de plaats Hamilton gaat een mormoons „college” verrijzen met plaats voor 820 studenten. De bouwkosten, drie miljoen pond sterling, worden door Amerikaanse mormonen gedragen. (In 1951 waren er in Nieuw-Zeeland reeds 13.000 mormonen, de meesten hunner Maori's). De verontruste presbyterianen hebben de Amerikaanse evangelist Billy Graham nu gevraagd om in 1959 behalve in Australië ook in Nieuw-Zeeland een „kruistocht” te komen houden. Dat lijkt wel mooi. Maar het enige verweer dat de kerk bieden kan tegen deze en alle secten, evenals tegen de wereld, is gelegen in het levende geloof in de Christus der Schriften.

Heden behaagde het de God des levens, te ontslaan uit zijn aardse dienst en daarmede weg te nemen van zijn plaats in ons midden

onze broeder en medestrijder

PIETER DEDDENS

in de ouderdom van 67 jaren.

C. Veenhof H. M. Mulder
H. J. Jager D. K. Wielenga
L. Doekes D. J. Buwalda
H. J. Schilder J. P. Lettinga.

Kampen, Broederweg 15,
6 Februari 1958.

De senaat van het studentencorps FIDES QUADRAT INTELLECTUM geeft in diepe droefheid kennis van het zeer plotseling overlijden van

PROFESSOR P. DEDDENS

...en Hij legde zijn rechterhand op mij en zeide: Wees niet bevreesd, Ik ben de eerste en de laatste, en de levende, en Ik ben dood geweest, en zie, Ik ben levend tot in alle eeuwigheden, en Ik heb de sleutels van de dood en het dodenrijk. (Openbaring 1 : 17 b, 18)

Voor de senaat:

J. VAN BRUGGEN, h.t. praetor.
K. B. HOLWERDA, h.t. ab-actis.

Kampen, 6 februari 1958.